

25ste ZITTING. — 20 MEI.

Mededeeling van ingekomen stukken.

25ste ZITTING.

ZITTING VAN ZATURDAG 20 MEI.

(GEOPEND TEN 11 URE.)

Ingekomen: verzoekschriften. — Beraadslaging over en aanneming van het ontwerp-adres van rouwbeklag aan den Koning; voorstel aangenomen om dat adres *en corps* aan Z. M. aan te bieden. — Verslagen uitgebragt over verschillende wets-ontwerpen; bepaling van den dag der beraadslaging.

Voorzitter: de heer **Philipse**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 29 leden, te weten de heeren:

van der Lek de Clercq, 't Hooft van Benthuizen, van Nispen van Pannerden, van Rhemen van Rhemenshuizen, van Weel, Cost Jordens, van Beeck Vollenhoven, Michiels van Kessenich, Blankenheym, van Swinderen, Taets van Amerongen, Hartsen, van Sasse van Ysselt, Verschoor, Tonckens, Smit, Fransen van de Putte, Hengst, Hein, Geertsema, Boreel van Hogelanden, Messchert van Vollenhoven, Cremers, van Heeckeren van Wassenaer, van Aylva van Pallandt, van Vollenhoven, Huydecoper van Maarsseveen en van Andringa de Kempnaer

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede dat zijn ingekomen de navolgende verzoekschriften, als:

een van curatoren der hoogeschool te Utrecht, houdende bezwaren tegen het tweede en derde der ontwerpen van wet, regerende het geneeskundig Staatstoezicht, en

een van J. L. Bernhardi en twintig andere voorstanders der homoeopathische geneeswijze te Utrecht, houdende bezwaren tegen het derde en vierde der ontwerpen van wet, regerende het geneeskundig Staatstoezicht.

Deze adressen zullen worden verzonden naar de Commissie voor de Verzoekschriften.

De **Voorzitter**: Volgens het bepaalde in de vergadering van gisteren, is thans aan de orde de beraadslaging over het ontwerp-adres van rouwbeklag aan Z. M. den Koning.

Dit ontwerp is van den volgende inhoud:

„SIRE!

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal nam eerst heden kennis van de Koninklijke boodschap, waarbij het overlijden van Hare Majesteit de Koningin Weduwe, Uwe Hoogstgeëerbiedigde Moeder, aan haar werd medegedeeld.

„De gevoelens van innige droefheid, die de Voorzitter na deze aandoenlijke gebeurtenis terstond aan Uwe Majesteit heeft uitgedrukt, zijn ook geheel de hare.

„Diep betreurt zij met het Nederlandsche Volk het verlies eener, om hare edele hoedanigheden en deugden, zoo te regt hoog gewaardeerde Vorstin, en zij neemt hartelijk deel aan Uwer Majesteits leed, gelijk aan dat van geheel het Koninklijk Huis.

„Moge Uwe Majesteit in deze zware beproeving troost en steun vinden in onwrikbaar vertrouwen op Gods goedheid en in kalme onderwerping aan Zijn alwijs bestuur.

„De beminde Vorstin, wier gemis zich zoo smartelijk doet gevoelen, zal onvergetelijk blijven in het dankbaar aandenken des Volks.”

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Cremers**: Ik wensch in overweging te geven om in den eersten regel de woorden: „*eerst heden*” te laten wegvallen. Uit de gedrukte Handelingen der Kamer blijkt, dat de Kamer van de Koninklijke boodschap op Donderdag, den 18den Mei, kennis heeft gekregen. Op dien zelfden dag heeft de Kamer besloten van hare deelneming door een adres van rouwbeklag te doen blijken. Dat adres is toen niet vastgesteld; dit moet nog geschieden en het zal later, ik weet niet op welke wijze, aan Zijne Majesteit worden medegedeeld.

In elk geval kan de Kamer eerst bij de vaststelling of wanneer het vastgestelde adres aan den Koning wordt medegedeeld, geacht worden te spreken. De Kamer spreekt dus *niet* op den dag, waarop zij kennis heeft gekregen van de Koninklijke boodschap; blijven dus de woorden „*eerst heden*” staan, dan zal het adres iets onjuist bevatten; terwijl, indien de woorden vervallen, de zaak geheel zuiver en goed zal zijn. Er zou misschien iets anders voor in de plaats kunnen worden gesteld, maar het komt mij het kortst voor, de woorden „*eerst heden*” eenvoudig weg te laten. Indien ik door eenige mijner medeleden wordt ondersteund, dan wenschte ik voor te stellen die woorden uit het adres te ligten.

De heer **Boreel van Hogelanden**, lid der Commissie van Redactie: De Commissie, aan wie de eervolle taak is opgedragen geworden om een adres van rouwbeklag op te stellen, heeft daar geene uitdrukking in geplaatst dan na eene aandachtige overweging. De Commissie is intusschen van oordeel, dat het niet wenschelijk is dat er beraadslaging worde gevoerd over een adres van dezen aard. Zij erkent dat eene discussie over de bijvoeging of weglating van een paar woorden misschien zonder eenig bezwaar zou kunnen geschieden, maar zoo ligt volgt uit de discussie over ééne uitdrukking die over eene andere uitdrukking, en dit acht de Commissie niet wenschelijk. Zij is daarom van oordeel dat het te kiezen is, dat, zonder dat zij iedere door haar gebezigde uitdrukking, ook uit een litterarisch oogpunt verdedige, de Vergadering eenvoudig bij stemming verklaarde, of zij de wijziging, door den heer Cremers voorgesteld, wenschelijk acht, dan wel of zij zich kan vereenigen met de redactie der Commissie.

Beraadslaging over het ontwerp-adres van rouwbeklag aan Z. M. den Koning.

Ik geef echter nogmaals de verzekering, dat iedere uitdrukking, en ook deze, bepaaldelijk in overweging genomen is.

De **Voorzitter**: Wenscht de heer Cremers dat ik zijn voorstel, om de woorden: »eerst heden" uit het adres weg te laten, aan de stemming onderwerpe?

De heer **Cremers**: Ik heb gezegd, Mijnheer de Voorzitter, dat ik hetgeen ik in overweging gegeven heb, tot een voorstel zou maken, indien ik bemerkte dat eenige mijner medeleden in mijn gevoelen deelden. Tot dusverre heb ik dit niet mogen ontwaren, en ik zal dus geen voorstel doen.

Evenwel wensch ik hier nog iets bij te voegen. Het geachte lid heeft namens de Commissie te kennen gegeven, dat het onvoegzaam zou zijn over een adres van dezen aard de discussie te openen. Ik geloof dat in ons aller gemoed voldoende het hier passend gevoel aanwezig is, waardoor deze uiting van de meening der Commissie kan geacht worden eenigzins overbodig te zijn. Het zal toch wel bij niemand onzer opkomen de discussie over dat gevoel te openen.

Ik heb echter niet gesproken over gevoelens, die juist zijn medegedeeld; het thans besproken punt laat alle discussie vrij toe, en daarop was dus die aanmerking geenszins toepasselijk. Ik meen voldoende gezegd te hebben waarom ik de woorden »eerst heden" niet juist acht. Door deze toch drukt men iets uit dat feitelijk niet zoo is. Indien echter niemand in mijne zienswijze deelt, zal ik mij gaarne met het voorstel vereenigen.

De heer **Boreel van Hogelanden**, lid der Commissie van Redactie: Mijne Heeren, ik bemerk tot mijn leedwezen dat de geachte afgevaardigde uit Groningen mijne woorden verkeerd heeft verstaan en daaraan een verkeerd uitleg heeft gegeven. Hij heeft gezegd dat de Commissie het onvoegzaam zou achten, doch ik meen dat woord niet gebezigd te hebben: ik heb gezegd dat de Commissie het niet wenschelijk zou achten over dit adres beraadslaging te houden. Tusschen niet wenschelijk en onvoegzaam is een groot verschil.

In de tweede plaats heeft de geachte afgevaardigde gezegd, dat in ieder geval deze aanmerking niet van dien aard kon geacht worden. Bij de eerste woorden die ik gesproken heb, heb ik duidelijk gezegd, dat die aanmerking van litterarischen aard was, en dat dus de grond voor de wenschelijkheid om thans geene discussie te voeren, welligt niet bestond ten aanzien der wijziging door den geachten spreker uit Groningen voorgesteld.

De geachte spreker kan dus overtuigd zijn dat ik zijn voorstel niet onvoegzaam heb genoemd, maar dat in het algemeen thans het voeren van discussie der Commissie minder wenschelijk voorkwam.

Wanneer nu de geachte afgevaardigde zich zal willen herinneren dat ik zijne aanmerking heb genoemd alleen van litterarischen aard, zal hij tevens wel willen erkennen dat in mijne woorden niets heeft gelegen dat den zweem had hem te kwetsen.

De heer **Cremers**: Ik acht mij verplicht te zeggen dat ik in de woorden van het geachte lid der Commissie niets kwetsend voor mij heb gevonden. Ik heb alleen gemeend te moeten zeggen — ook namens mijne geachte medeleden, naar ik vertrouw — dat wij er allen van overtuigd zijn dat het op dit oogenblik niet passend is te redetwisten over onze gevoelens en over de wijze waarop die zullen worden uitgedrukt; gevoelens, die, hoe ook voorgedragen, altijd waar zullen zijn.

Ik neem de vrijheid hierbij te voegen dat mijne aanmerking niet van litterarischen aard is; de geachte afgevaardigde uit Noord-holland vergist zich daaromtrent, zij geldt geene fout van taalkundigen maar van feitelijken aard. Wanneer wij toch dit adres aan den Koning aanbieden, zullen wij altijd iets zeggen dat feitelijk niet waar is: immers de Kamer heeft de mededeeling niet »eerst heden" ontvangen; heden is toch de dag der zamenstelling van het adres, of wel de dag waarop onze geachte Voorzitter het namens de Kamer aan den Koning zal aanbieden.

Daar echter geen der leden in mijne meening schijnt te deelen, zal ik berusten in het voorstel der Commissie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Indien niemand de hoofdelijke stemming verlangt, stel ik voor het adres, zonder stemming, als algemeen aangenomen te beschouwen.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

De **Voorzitter**: Het adres algemeen aangenomen zijnde, stel

ik verder volgens de bepaling van art. 62 van ons Reglement van Orde voor, de aanbieding van het adres van rouwbeklag te doen plaats hebben door de leden der Commissie van Redactie, vermeerderd met twee leden, waartoe ik dan de eer zou hebben te benoemen de heeren van Nispen van Pannerden en Taets van Amerongen.

De heer **Blankenheym**: Ik neem de vrijheid aan onzen geachten Voorzitter in overweging te geven, om Zijne Majesteit eerbiedig te verzoeken, al de leden dezer Kamer toe te laten tot aanbieding van het adres van rouwbeklag.

De **Voorzitter**: Ik vereenig mij zeer gaarne met het voorstel van den heer Blankenheym, en wijzig alsnu het mijne in dien zin, om van wege de Kamer aan Zijne Majesteit den Koning den wensch der Kamer kenbaar te maken, het adres van rouwbeklag en corps aan Zijne Majesteit te mogen aanbieden, en om Zijne Majesteit te verzoeken der Kamer daartoe eene audientie te willen verleenen.

Dienovereenkomstig wordt met toejuiching besloten.

De **Voorzitter** deelt nog mede dat de Commissien van Rapporteurs gereed zijn met hare *Verslagen* over de navolgende wetsontwerpen:

tot bekrachtiging van verkoop van Rijksground aan de gemeente Hellevoetsluis;

tot bekrachtiging eener met L. C. de Geep te Bergen op Zoom gesloten dading over novaal tiendregt onder de gemeenten Bergen op Zoom en Halsteren;

tot aanvulling der begrooting van het Fonds voortspruitende uit de koopprijzen van Domeinen voor de dienst van 1864;

tot vaststelling van uitgaven uit het fonds van verstrekkingen door het Departement van Marine, voor het dienstjaar 1865.

Deze stukken zullen worden gedrukt en rondgedeeld en de beraadslaging over de wetsontwerpen gehouden worden op Dingsdag, den 23sten Mei, des namiddags ten half 3 ure.

Niets meer voor heden aan de orde zijnde, wordt de Vergadering gescheiden.

VERSLAGEN, UITGEBRAGT IN DE ZITTING VAN 20 MEI.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS

omtrent het ontwerp van wet tot vaststelling van uitgaven uit het fonds van verstrekkingen door het Departement van Marine, dienst 1865.

Er zijn geene bezwaren tegen dit wetsvoorstel gerezen.

Aldus vastgesteld in de Commissie van Rapporteurs, den 19den Mei 1865.

VAN SASSE VAN YSSELT.
GEERTSEMA.
HENGST.
VAN SWINDEREN.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS

over het ontwerp van wet tot aanvulling der begrooting van het Fonds voortspruitende uit koopprijzen van domeinen voor de dienst 1864.

Bij het onderzoek in de afdeelingen zijn geene bezwaren tegen dit ontwerp van wet gerezen.

Aldus vastgesteld in de Commissie van Rapporteurs, den 19den Mei 1865.

VAN SASSE VAN YSSELT.
GEERTSEMA.
HENGST.
VAN SWINDEREN.